

שבט נפתלי וחודש אדר

פורים, תשע"ז

ספר במדבר פרק ב' - דגלים פרק ז' - קרבנות נשיאים ¹	ספר שמות - פרק א' ²	חודש
יהודה	ראובן	ניסן
יששכר	שמעון	אייר
זבולון	לוי	סיון
ראובן	יהודה	תמוז
שמעון	יששכר	אב
גד	זבולון	אלול
אפרים	בנימין	תשרי
מנשה	דן	חשון
בנימין	נפתלי	כסלו
דן	גד	טבת
אשר	אשר	שבט
נפתלי	יוסף	אדר

(1) מחשבות חרוץ – אות ד, סעיף א'³ (ר' צדוק הכהן מלובלין זי"ע)
וסדרן של חדשים לשבטים יש בהם כמה פנים, וענינים גדולים ועמוקים יש בזה איך כל הסדרים אמת ואין כאן מקומו.

(2) ספר ליקוטי הש"ס - סדר האלפא ביתא שבאצבעות (אריז"ל)
"ק"י - הוא באגוד"ל של יד ימין בפרק חיצוני, ומולך בשחוק"ק, והולך בצינור מבינה לחסד, וניתן לנפתלי, וברא מזל דגים בעולם, וחודש אדר"ר בשנה, והטחול בנפש, והוא מן העשירות:

(3) דברים (וזאת הברכה) - פרק לג, פסוק כג
וּלְנִפְתָּלִי אֶמֶר נִפְתָּלִי שֶׁבַע רְצוֹן, וּמֵלֵא בְרַפְתַּת יְהוָה; יָם וְדָרוֹם, יִרְשָׁה.

(4) חמרא טבא - חודש אדר, עמ' קמו (ר' אברהם שמחה הורביץ מבארניב זי"ע)
זה החודש אדר היה בדגלים מכוון לשבט נפתלי, ואמרו חז"ל [שבת פח.] הדור קבלוה בימי אחשורוש ברצון, ונרמז במש"כ בשבט נפתלי שהוא שבע רצון, כש"כ "נפתלי שבע רצון".

(5) מסכת מגילה דף יד.
"ויסר המלך את טבעתו" אמר רבי אבא בר כהנא: גדולה הסרת טבעת יותר מארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירו למוטב, ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב.

(6) שמות (תצוה) - פרק כח, פסוק יט
וְהִטּוֹר הַשְּׁלִישִׁי: לְשֵׁם, שְׁבוּ, וְאַחֲלָמָה.

¹ אריז"ל, גר"א (בביאורו לספר יצירה פרק ה') ושערי אורה (שער ה')

² ראב"ד

³ וע"ע מחשבות חרוץ - אות ח, סעיף כב, ופרי צדיק - מאמרי ר"ח כסלו, אות ז

7) מי השלוח – פרשת תצוה

שבו הוא נגז שבט נפתלי, כי שבו הוא מלשון שב, היינו אף בעת שהולך לעסוק בעסקי עוה"ז ונראה לעין בשר ודם כי ח"ו אין לבו לה' גם אז משיב לבו וצופה לה', וגם שם הנשיא שלו מורה ע"ז כי שמו היה אחירע בן עינן היינו הולך תמיד דרך אחוריים שלא יפנה עורף, בן עינן היינו שענינו המה תמיד להשיי.

8) קהלת - פרק ז, פסוק יד

ביום טובה היתה בטוב, וביום רעה רעה ראה; גם את זה לעמת זה עשה האלקים, על-דברת שלא ימצא האדם אחריו, מאומה.

9) מגילת אסתר - פרק ג, פסוק י

ויסר המלך את טבעתו מעל ידו; ויתנה להמן בן המדתא האגגי צרר היהודים.

10) מגילת אסתר - פרק ט, פסוק י

עשרת בני המן בן המדתא צרר היהודים הרגו ובבזה לא שלחו את-ידם.

צרר היהודים = רשע = נפתלי

11) בראשית (ויחי) - פרק מט, פסוק כא

נפתלי אילה שלחה, הנתן אמרי שפר.

12) טור - אורח חיים, סימן קלג

ובכל זמן וזמן משנין המזמור לפי ענינו כגון ברכי נפשי בר"ח, וכאיל תערוג על אפיקי מים בחולו של מועד, ומזמור שיר חנוכת הבית בחנוכה, ובפורים למנצח על אילת השחר (תהלים כב), ומנהג טוב הוא.

13) מסכת יומא דף כט.

אמר רב זירא: למה נמשלה אסתר לאילה? לומר לך: מה אילה רחמה צר, וחביבה על בעלה כל שעה ושעה ראשונה, אף אסתר היתה חביבה על אחשורוש כל שעה ושעה כשעה ראשונה. אמר רב אסי: למה נמשלה אסתר לשחר? לומר לך: מה שחר סוף כל הלילה, אף אסתר סוף כל הנסים.

14) דבש לפי – מערכת ה, אות ב, "הדסה" (חיד"א)

...ואפשר דאסתר גלגול חוה והמן נתלבש בו הנחש ומרדכי גלגול יעקב אע"ה כמ"ש גורי האריז"ל... שיעקב גלגול אדה"ר.

15) קהלת יעקב - ערך "המן"

ישעי' יד: כט "משרש נחש יצא צפע..." – צפע = עמלק (240)

המן - הוא משרש נחש

בראשית ג: טו "ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה הוא יסופך ראש ואתה תשופנו עקב"

אסתר ב: ה "איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי"

16) מדרש ילקוט שמעוני – תהילים, רמז תרפה

אמר רבי יהודה בר רבי סימון בית שיש בו נחשים, מביאין קרן של אילת, ומעשנין בתוכו, ומיד הנחשים בורחים, כך כשבאת אסתר ברח המן.

17) בראשית (ויחי) - פרק מט, פסוק כא
 נִפְתְּלֵי אֵילָה שְׁלָחָה, הִנָּתַן אִמְרֵי שֹׁפֵר.

18) רש"י (שם)
 הנותן אמרי שפר - על ידם שרו דבורה וברק שירה. ורבותינו דרשוהו על יום קבורת יעקב כשערער עשו על המערה, במסכת סוטה (דף יג א).

19) תרגום יונתן (שם)
 ...מבשר בשורן טבן, הוא בשר דעד כדון יוסף קיים...

20) מסכת סוטה דף לד:
 אמר רבי יצחק, דבר זה מסורת בידינו מאבותינו: מרגלים על שם מעשיהם נקראו, ואנו לא עלתה בידינו אלא אחד: "סתור בן מיכאל" (במדבר יג), סתור - שסתר מעשיו של הקב"ה, מיכאל - שעשה עצמו מך. אמר רבי יוחנן, אף אנו נאמר: נחבי בן ופסי, נחבי - שהחביא דבריו של הקב"ה, ופסי - שפיסע על מדותיו של הקב"ה.

21) מסכת מגילה דף יג:
 אמר רבא: ליכא דידע לישנא בישא כהמן.

22) בראשית (ויצא) - פרק לא, פסוק כב
 וַיִּגְדַּל לְלֶבֶן בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי: כִּי בָרַח יַעֲקֹב.

23) בעל הטורים (שם) [וע"ע בעה"ט דברים כו:א]
 ב' במסורה "כי ברח יעקב" "כי ברח העם." איתא במדרש שעמלק הגיד ללבן על בריחת יעקב וגם לפרעה על בריחת ישראל. "כי ברח" בגי' עמלק (240).

24) מדרש תהלים - מזמור כב, ד"ה [א] למנצח על
 [א] למנצח על אילת השחר... ד"א למנצח על אילת השחר. בשתי איילות, דבורה ואסתר, דבורה שבאה משבט נפתלי, ועליה אמר יעקב, "נפתלי אילה שלוחה" (בראשית מט כא), [אסתר שנמשלה לאילה], על אילת השחר, זו אסתר.

25) דבש לפי - מערכת א', אות ג' "אסתר" [וע"ע שם אות טו] (חיד"א)
 אסתר גלגול יעל, וכן אסתר אילת, ויעל יעלת חן... והמן גלגול סיסרא מהרח"ו.

26) ספר שופטים - פרק ה, פסוק כ
 מן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתָם נִלְחָמוּ עִם סִיסְרָא:

27) ליקוטי תורה - שער הפסוקים, ספר שופטים, סימן ה (אריז"ל)
 מן שמים נלחמו הכוכבים ממסילותם: ר"ת המ"ן עם סיסרא, ר"ל, כי כמו שסיסרא נפל ביד אשה שהיא יעל, כך המן יפול ביד אשה, והיא אסתר:

28) במדבר - פרק א, פסוק מב
 בָּנֵי נִפְתָּלִי, תוֹלְדֹתֵם לְמִשְׁפַּחְתֶּם לְבֵית אֲבֹתְכֶם: בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה, כָּל יֵצֵא צָבָא.

(29) בעל הטורים (שם)

בכולן אומר "לבני" לבד מבנפתלי שהוא אומר "בני" לפי שבשבט נפתלי היו בנות יותר מבנים. ולכך רמז בברכת נפתלי אשה, "אילה שלוחה הנותן" ר"ת אשה. ולפיכך בפרשת פנחס כתיב בכולן "בני" לפי שמתו האנשים ונתרבו הנשים ולכך לא אמר לבני.

(30) קהלת - פרק ג, פסוק ד (ע"פ קול אליהו - אות קנא [הגר"א מווילנא זצ"ל])⁴
 עת לבכות ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד :

(31) רש"י - בראשית פרק מט, פסוק כא

הנותן אמרי שפר - ...דבר אחר על מלחמת סיסרא נתנבא "ולקחת עמך עשרת אלפים איש, מבני נפתלי וגו'⁵" (שופטים ד, ו), והלכו שם בזריזות, וכן נאמר שם לשון שלוח (שופטים ה טו) בעמך שלח ברגליו :

(32) מגילת אסתר - פרק ג, פסוק ט

אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים פסוף אשקול על ידי עשי המלאכה להביא אל גנזי המלך :

(33) אמרי נועם - ראש חודש אדר, עמ' תכב

...על כן אמר "עשרת אלפים ככר" נגד כל עשרה בחינות דקדושה מראש ועד עקב. והפיל פור בחודש ניסן שהוא ראשית השנה, וגזירתו היתה על חודש אדר שהוא סוף השנה, להאחז ראשית באחרית.

(34) במדבר - פרק כד, פסוק כ

ויקרא את עמלק, וישא משלו, ויאמר : ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד.

(35) שופטים פרק ד

כ ויאמר אליה עמוד פתח האהל ; והיה אם איש יבא וישאלך, ואמר היש פה איש ואמרתי אין. כא ותקח יעל אשת חבר את יתד האהל ותשם את המקבת בגדה, ותבוא אליו בלאט, ותתקע את היתד ברקתו, ותצנח בארץ ; והוא נרדם ויעף, וימת. כב והנה ברק, ורדף את-סיסרא, ותצא יעל לקראתו, ותאמר לו לך ואראך את-האיש אשר-אתה מבקש ; ויבא אליה והנה סיסרא נפל מת, והיתד ברקתו.

(36) שמות (בשלח) - פרק יז, פסוקים ז-ח

ז ויקרא שם המקום, משה ומריבה : על ריב בני ישראל, ועל נסתם את ד' לאמר, היש ד' בקרבנו אם אין. ח ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם.

(37) מסכת גיטין דף נז :

מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק ; מבני בניו של סיסרא למדו תינוקות בירושלים

(38) שופטים פרק ה פסוק כה

מיים שאל חלב נתנה ; בספל אדירים, הקריבה חמאה.

(39) יערות דבש - חלק ב', דרוש ט'

אדר - ראש דברך אמת

(40) מסכת סוכה דף מג.

והיינו טעמא דשופר, והיינו טעמא דמגילה.

(41) אסתר - פרק ט, פסוק כט (ע"פ אמרי נועם - ר"ח אדר, אות ח)

ותכתב אסתר המלכה בת אביחיל ומרדכי היהודי את כל תקף... (580) = שפר

⁴ וכבר קדמו ברוקח על קהלת, ספר אבודרהם - ברכות אירוסין, ועוללות אפרים - מאמר תקכט
⁵ שופטים - פרק ד, פסוק ו - ותשלח, ותקרא לברק בן אבינעם, מקדש נפתלי; ותאמר אליו הלא צוה ד' אלקי ישראל, לך ומשכת בהר תבור, ולקחת עמך עשרת אלפים איש, מבני נפתלי ומבני זבלון.